

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ ТВАРИН ТА КЛІНІЧНОЇ
ДІАГНОСТИКИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри

_____ Руслан ДУБІН
« 26 » _____ серпня 2025р.

«ПОГОДЖЕНО»

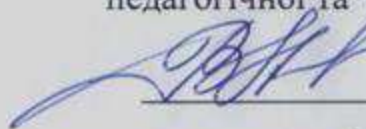
В. о. декана факультету
ветеринарної медицини

_____ Катерина РОДІОНОВА
« 26 » _____ серпня 2025р.

«ПОГОДЖЕНО»

В.о. проректора з науково-
педагогічної та методичної роботи

_____ Вячеслав СЕДОВ
« 26 » _____ серпня 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
ОП 20 ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ ТВАРИН

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
СТРУКТУРНИЙ
ПІДРОЗДІЛ

ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)
21 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
211 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ

Робоча програма з освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» для здобувачів освітньо-професійної програми «Ветеринарна медицина» спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Розробник:

Улизько Сергій Іванович, доцент кафедри внутрішніх хвороб тварин і клінічної діагностики, кандидат ветеринарних наук.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики

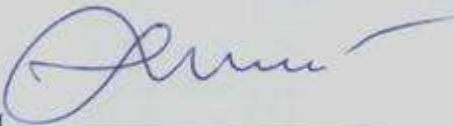
Протокол від «26» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

Руслан ДУБІН

Гарант освітньої програми

(підпис)

Ігор ПАНІКАР

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 8	<i>Галузь знань</i> 21 Ветеринарна медицина	<i>Обов'язковий</i>	
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 8		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____	<i>Спеціальність:</i> 211 Ветеринарна медицина	Семестр	
Загальна кількість годин – 240		7	8
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 7,3 самостійної роботи здобувача – 8.7	Освітня програма Ветеринарна медицина	Лекції	
		22 год	28 год
		Лабораторні	
		28 год.	32 год
		Практичні, семінарські	
		-	
		Самостійна робота	
		70 год.	60 год
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю:	
		залік	іспит

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить - 110 / 130

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вступ. Освітній компонент «Внутрішні хвороби тварин» включає дві частини: перша - загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин, друга спеціальна патологія, терапія і профілактика - вивчає хвороби окремих систем і органів, хвороби, спричинені порушенням обміну речовин, особливості перебігу хвороб у молодняку, птиці, дрібних домашніх тварин і хутрових звірів.

Мета. Вивчення освітнього компонента є оволодіння здобувачами вищої освіти теоретичними і практичними знаннями з вивчення основних внутрішніх хвороб тварин їх етіології, патогенезу, симптомів, перебігу, діагностики, диференційної діагностики, лікування та профілактики.

Предметом освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» є захворювання, їх етіологія, патогенез, методи діагностики, лікування та профілактики.

Завдання:

- вивчення основних причин хвороб внутрішніх органів та факторів, що сприяють їх виникненню;
- вивчення розвитку патологічного процесу, тобто патогенезу, за внутрішніх хвороб тварин;
- на основі даних анамнезу, результатів клінічного, лабораторного та інших спеціальних методів дослідження хворих тварин уміти поставити діагноз хвороби, у тому числі за субклінічного перебігу.
- навчити здобувачів вищої освіти аналізувати зміни різних показників крові, сечі, вмісту рубця та інших біологічних субстратів з метою глибокого проникнення в суть патологічного процесу та діагностування внутрішніх хвороб, контролю за їх розвитком та виясненням прогнозу;
- навчити здобувачів вищої освіти правильно визначати комплекс лікувальних заходів (дієто- і фізіотерапія, етіотропна і патогенетична терапія) та обґрунтовувати їх фармакодинаміку за конкретної хвороби, правильно вводити ліки, контролювати процес одужання або своєчасно виявляти нові ускладнення;
- навчити здобувачів вищої освіти розробляти і впроваджувати в практику комплекс загальних профілактичних заходів з метою попередження виникнення внутрішніх хвороб, а в разі їх появи - подальшого поширення.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- методи дослідження хворих тварин;
- методи і техніку введення лікарських речовин;
- види і методи терапії;
- нозологію внутрішніх хвороб;
- етіологію, патогенез, етапи побудови діагнозу, синдроматику хвороб, методи діагностики, лікування і профілактику внутрішніх хвороб тварин;

уміти:

- володіти технікою застосування основних та спеціальних методів дослідження та надання лікувальної допомоги;
- виконувати лабораторні методи дослідження крові, сечі, молозива, молока, калу, вмісту передшлунків;
- аналізувати одержані результати досліджень, їх причини, діагностичне і прогностичне значення;
- діагностувати хвороби, назначати і проводити лікування;
- організовувати заходи щодо профілактики внутрішніх хвороб тварин.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті вивчення освітнього компонента «*Внутрішні хвороби тварин*» у здобувача вищої освіти формуються:

Інтегральні компетентності (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні, приймати обґрунтовані рішення, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 7. Здатність спілкуватися з фахівцями своєї галузі (з експертами з інших галузей).

ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 10. Прагнення до збереження довкілля.

Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК 1. Здатність розуміти особливості будови і функціонування систем органів, тканин, клітин тварин та їх симбіонтів.

ФК 2. Застосовувати інструментарій та технічні засоби, спеціальні інструменти та пристрої для здійснення необхідних маніпуляцій щодо оцінки стану організму тварин різних видів.

ФК 3. Здатність дотримуватись правил техніки безпеки, асептики, антисептики у здійсненні фахової діяльності.

ФК 4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

ФК 7. Здатність впроваджувати лікувальні заходи в разі обслуговування тварин хворих на інфекційні, інвазійні та незаразні хвороби.

ФК 9. Здатність розробляти стратегії для безпечного, санітарно-обумовленого утримання тварин за умов виникнення заразних і незаразних хвороб.

ФК 16. Здатність характеризувати біологічні процеси та технологічні процеси з використанням спеціалізованих програмних засобів.

ФК 18. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед фахівців і населення в разі виникнення порушень життєдіяльності тварин та змін екологічної ситуації.

Програмні результати вивчення освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин»:

ПРН 1. Відтворювати термінологію з компонентів освітньої програми.

ПРН 2. Демонструвати розуміння особливостей діяльності лікаря ветеринарної медицини та функціонування галузевих виробничих структур в сучасних умовах господарювання.

ПРН 5. Упорядковувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних, профілактичних заходів та підприємницьких стратегій.

ПРН 6. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, передбачати вплив отриманих результатів на виробничі і технологічні процеси, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

ПРН 7. Встановлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.

ПРН 8. Проводити моніторинг щодо динаміки розвитку біологічних процесів в популяціях тварин, поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля.

ПРН 10. Готувати облікову звітність під час планування, організації та здійснення фахової діяльності.

ПРН 11. Створювати в колективах атмосферу для обговорення нагальних питань з урахуванням професійної етики, позитивної соціальної та емоційної поведінки, поваги до етичних принципів та стандартів.

ПРН 13. Рекомендувати до застосування карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології, фармацевтичні препарати різного спектру та механізму дії.

ПРН 14. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі, профілактики заразних і незаразних хвороб та лікування тварин, виробничих і технологічних процесах, запроваджених у підприємствах.

Тема 1. Класифікація хвороб органів травлення. Хвороби ротової порожнини. Хвороби стравоходу. Хвороби передшлунків і сичуга. Гіпотонія і атонія передшлунків.	10	2	-	2	-	6
Тема 2. Переповнення рубця (парез). Тимпанія рубця. Ацидоз та алкалоз рубця. Румініт.	10	2	-	2	-	6
Тема 3. Хвороби шлунка і кишок. Гастрит. Виразкова хвороба шлунку Гастроентерит. Хвороби шлунка і кишечника із синдромом колік.	12	2	-	2	-	8
Тема 4. Хвороби печінки і жовчних шляхів. Гепатит. Гепатодистрофія. Жовчнокам'яна хвороба. Диференціальна діагностика, лікування і профілактика хвороб печінки.	8	2	-	2	-	4
Тема 5. Панкреатит. Кіста підшлункової залози. Пухлини підшлункової залози. Атрофія підшлункової залози.	8	-	-	2	-	6
Разом за ЗМ 4	48	8	-	10	-	30
Всього за модуль 1	120	22	-	28	-	70
Модуль 2						
Змістовий модуль 5. (Хвороби нирок і сечовидільних шляхів)						
Тема 1. Класифікація та основні синдроми за хвороб сечовидільної системи. Нефрит. Пієлонефрит. Абсцес нирок. Нефроз. Нефросклероз. Полікістоз нирок. Гідронефроз. Синдром ниркової недостатності.	12	2	-	2	-	8
Тема 2. Хвороби сечових шляхів. Уроцистит. Сечокам'яна хвороба. Хронічна гематурія великої рогатої худоби.	12	2	-	2	-	8
Разом за ЗМ 5	24	4	-	4	-	16
Змістовий модуль 6. (Хвороби нервової системи, хвороби системи крові, хвороби імунної системи).						
Тема 1. Класифікація хвороб центральної нервової системи. Синдроми. Судинні хвороби головного мозку. Захворювання головного і спинного мозку та мозкових оболонок запального і дистрофічного характеру. Функціональні нервові хвороби.	12	2	-	2	-	8
Тема 2. Анемії. Класифікація. Постгеморагічна анемія. Гемолітична анемія. Дисгемопоетична анемія. Кровоплямиста хвороба. Геморагічні діатези. Гемобластози.	12	2	-	2	-	8

Тема 3. Хвороби імунної системи. Методи діагностики та лікування алергічних станів	10	2	-	2	-	6
Разом за ЗМ 6	34	6	-	6	-	22
Змістовий модуль 7. (Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин. Хвороби ендокринної системи)						
Тема 1. Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин. Хвороби спричинені порушенням білкового і вуглеводного обміну. Кетоз.	6	2	-	2	-	2
Тема 2. Хвороби, спричинені порушенням обміну макроелементів. Остеодистрофія.	6	2	-	2	-	2
Тема 3. Хвороби, спричинені порушенням обміну вітамінів. Хвороби, спричинені порушенням обміну мікроелементів.	6	2	-	2	-	2
Тема 4. Хвороби ендокринних органів. Цукровий діабет.	10	2	-	4	-	4
Тема 5. Хвороби наднирникових, прищитоподібних та щитоподібної залоз.	6	2	-	2	-	2
Разом за ЗМ 7	34	10	-	12	-	12
Змістовий модуль 8. (Хвороби молодняку. Хвороби птиці та хутрових звірів.)						
Тема 1. Хвороби молодняку. Особливості вікової фізіології молодняку. Імунний захист новонародженого молодняку. Імунодефіцитний стан молодняку. Класифікація хвороб молодняку.	8	2	-	2	-	4
Тема 2. Антенатальна гіпо-трофія. Гостра гіпоксія. Казеїно-безоарна хвороба. Молозивний токсикоз. Диспепсія.	6	2	-	2	-	2
Тема 3. Гіпоглікемія поросят. Залізодефіцитна анемія молодняку. Гемолітична хвороба новонароджених. Безоарна хвороба молодняку. Ензоотична атаксія ягнят. Періодична тимпанія телят.	8	2	-	4	-	2
Тема 4. Хвороби птиці. Хвороби хутрових звірів.	6	2		2	-	2
Разом за ЗМ 10	28	8	-	10	-	10
Усього за модуль 2	120	28	-	32	-	60
Усього годин	240	50	-	60	-	130

5. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

5.1. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Модуль 1.

Змістовий модуль 1.

Загальна терапія та профілактика внутрішніх хвороб тварин

Тема 1. Вивчення основ загальної терапії Вивчення основних правил і принципів терапії. Види терапії та їх загальна характеристика. Вивчення етіотропної терапії. Вивчення патогенетичної терапії та її зв'язок з іншими видами терапії. Вивчення неспецифічної стимулювальної терапії: різновиди і механізм дії. Протеїно – та імуностимулювальна терапія. Відпрацювання видів терапії (етіотропна, патогенетична, рефлексотерапія, замінна терапія, фармакотерапія, фітотерапія, дієтотерапія), методів терапії (фізіотерапія та фізіопрофілактика, електротерапія, гідро- та термотерапія, механотерапія), терапевтичної техніки (методи введення лікарських речовин, зондування, додаткові методи). Оформлення клінічної документації, вивчення звітності та обліку у ветеринарній медицині.

Тема 2. Ознайомлення з загальною профілактикою внутрішніх хвороб тварин. Вивчення ролі ветеринарної науки і практики у профілактиці внутрішніх незаразних хвороб тварин. Аналіз та особливості профілактики внутрішніх хвороб тварин у господарствах різної форми власності. Особливості клінічного обстеження хворих тварин. Вивчення основних вимог що до особистої гігієни, техніки безпеки під час дослідження та лікування тварин та при роботі з хворими тваринами. Проведення диспансеризації сільськогосподарських тварин: аналіз виробничих показників, умов утримання та годівлі, визначення клінічного статусу, аналіз якості кормів, проведення лабораторних досліджень.

Тема 3. Вивчення етапів та завдань диспансеризації сільськогосподарських тварин, її теоретичні основи. Вивчення основних етапів та завдань диспансеризації сільськогосподарських тварин, її теоретичні основи та практичні аспекти. Особливості диспансеризації тварин різних видів.

Змістовний модуль 2.

Хвороби серцево-судинної системи.

Тема 4. Вивчення хвороб серцево-судинної системи. Класифікація, поширення. Загальні симптоми і синдроми хвороб серцево-судинної системи. Вивчення хвороб перикарда (травматичний перикардит). Проведення дослідження тварин у разі захворювання серцево-судинної системи: хвороби перикарда, ендокарда, судин, пороки серця. Вивчення класифікації хвороб, встановлення діагнозу, призначення та проведення лікувально-профілактичних заходів.

Тема 5. Хвороби міокарда. Міокардит. Міокардіодистрофія. Кардіоміопатія. Хвороби ендокарда. Ендокардит. Пороки серця. Хвороби судин.

Змістовний модуль 3.

Хвороби системи дихання.

Тема 6. Вивчення хвороб дихальної системи. Класифікація, поширення, синдроми і симптоми при хворобах органів дихання. Вивчення бронхітів (етіологія, патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування та профілактика).

Тема 7. Дослідження тварин у разі захворювання хвороби легень запального характеру: класифікація пневмоній за етіологією, ступенем ураження, характером ексудату. Вивчення катаральної пневмонії (етіологія, патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування та профілактика), хвороби легень незапального характеру, класифікація емфізем, хвороби плеври. Пневмонії: ателектатична, метастатична, гіпостатична, аспіраційна, некротична, гнійна.

Змістовний модуль 4.

Хвороби системи травлення, печінки і жовчних шляхів.

Тема 8. Вивчення хвороб системи травлення. Поширення хвороб, синдроми захворювання органів травлення. Дослідження тварин з хворобами ротової порожнини, стравоходу, передшлунків та сичуга: гіпотонія і атонія передшлунків (етіологія, патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування та профілактика).

Тема 9. Переповнення рубця (парез). Тимпанія рубця. Ацидоз та алкалоз рубця. Румініт.

Тема 10. Хвороби шлунка та кишок: гастрит, виразкова хвороба, гастроентерит. Вивчення хвороб шлунка і кишок з синдромом колюк: розширення шлунка, катаральна ентералгія, метеоризм кишечника, застій, обтурація, механічна непрохідність та тромбоемболія).

Тема 11. Вивчення хвороб печінки і жовчних шляхів та очеревини. Класифікація та поширення хвороб печінки. Синдроми захворювань печінки і жовчних шляхів. Хвороби підшлункової залози. Гепатит (паренхіматозний і гнійний). Гепатодистрофія (жирова і токсична, амілоїдоз печінки). Цироз печінки. Диференціальна діагностика, лікування і профілактика хвороб печінки. Вивчення хвороб жовчних шляхів: жовчнокам'яна хвороба, холецистит і холангіт. Дослідження тварин з хворобами очеревини. Перитоніт. Водянка черевної порожнини. Диференціальна діагностика, лікування і профілактика.

Тема 12. Вивчення хвороб підшлункової залози. Класифікація. Вивчення основних синдромів хвороб підшлункової залози: больовий, холестатичний і зовнішньосекреторної недостатності. Панкреатит, кіста і пухлини підшлункової залози, атрофія підшлункової залози (етіологія, патогенез, клінічні симптоми, діагноз, диференційний діагноз, лікування та профілактика).

Модуль 2.

Змістовний модуль 5.

Хвороби нирок і сечовидільних шляхів.

Тема 13. Вивчення хвороб нирок і сечовидільних шляхів. Класифікація та основні синдроми хвороб сечовидільної системи. Вивчення хвороб нирок: гломерулонефрит (нефрит), пієлонефрит та його ускладнення (пери- і

паранефрит, піонефроз), абсцес нирки, нефросклероз, нефроз (нефротичний синдром), гідронефроз. Диференціальна діагностика, лікування і профілактика хвороб нирок.

Тема 14. Вивчення хвороб сечових шляхів: уроцистит, нейрогенна дисфункція сечового міхура (спазм сфінктера, парез і параліч сечового міхура). Сечокам'яна хвороба (нефро- і уролітіаз). Хронічна гематурія великої рогатої худоби. Захворювання нижніх відділів сечовивідних шляхів: непрохідність уретри і уретрит, встановлення діагнозу, призначення та проведення лікувально-профілактичних заходів.

Змістовний модуль 6.

Хвороби нервової системи, хвороби системи крові, хвороби імунної системи.

Тема 15. Вивчення хвороб нервової системи. Класифікація і синдроми хвороб нервової системи. Судинні розлади головного мозку, теплове перегрівання (гіпертермія), сонячний удар (гіперінсоляція); ішемія і гіперемія головного мозку та його оболонок. Водянка шлуночків мозку (гідроенцефалія). Вивчення хвороб головного і спинного мозку та мозкових оболонок запального характеру: менінгіт, енцефаліт, мієліт, менінгоенцефаліт, менінгомієліт. Функціональні нервові хвороби: неврози, епілепсія, еклампсія. Стрес та його профілактика.

Тема 16. Вивчення хвороб системи крові. Класифікація хвороб системи крові. Вивчення анемій: постгеморагічна, гіпопластична (мієлотоксична і аліментарно-дефіцитна) і гемолітична (токсична, післяродова гемоглобінурія корів, пароксизмальна гемоглобінурія, ізо- та аутоімунна). Лікування та профілактика анемій. Геморагічні діатези: гемофілія і тромбоцитопенія. Пухлинні ураження системи крові (гемобластози): лейкози (лейкемія), гематосаркоми.

Тема 17. Вивчення хвороб імунної системи. Аутоімунні хвороби. Загальна характеристика аутоімунних хвороб. Ідіопатичні хвороби: аутоімунна гемолітична хвороба новонароджених тварин, аутоімунні гемолітичні анемії собак і кішок (АГА), аутоімунний дерматоз (червона вовчанка). Диференціальна діагностика, лікування і профілактика хвороб імунної системи. Загальні механізми алергічних реакцій. Медіатори алергічних реакцій, їх біологічна дія. Методи діагностики алергічних хвороб. Загальні принципи і методи лікування алергічних хвороб: антигістамінні і протизапальні, серцеві та спазмолітичні засоби. Фітотерапія за алергічних хвороб.

Змістовний модуль 7.

Хвороби спричинені порушенням обміну речовин, хвороби ендокринних органів.

Тема 18. Вивчення хвороб, що спричинені порушенням обміну речовин. Класифікація, поширення, особливості перебігу та діагностика. Вивчення хвороб, що зумовлені переважним порушенням білкового, вуглеводного та ліпідного обмінів: кетоз корів і овець, міоглобінурія, ожиріння, аліментарна дистрофія.

Тема 19. Хвороби, зумовлені порушенням обміну макроелементів: остеодистрофія (аліментарна, ензоотична, вторинна), гіпомагніємія (пасовищна тетанія), післяродова гіпофосфатемія. Мікроелементози тварин. Поширення, загальні принципи діагностики і профілактики. Йодна недостатність. гіпокобальтоз, гіпокупроз, недостатність цинку (параксератоз поросят), марганцю, фтору, селену. Надлишок фтору, бору, селену, нікелю, стронцію і молібдену.

Тема 20. Хвороби, спричинені порушенням обміну вітамінів. Гіповітамінози. Недостатність жиророзчинних вітамінів: А, D, Е, К. Недостатність водорозчинних вітамінів: тіаміну, рибофлавіну, нікотинової кислоти, піридоксину, ціанокобаламіну, аскорбінової кислоти. Гіпервітамінози А і D. Диференціальна діагностика, лікування і профілактика тварин з порушення обмінних процесів.

Тема 21. Вивчення хвороб ендокринної системи. Вивчення причин і механізмів розвитку ендокринопатій та їх класифікація. Дисфункція гіпоталамуса і гіпофіза. Нецукровий діабет.

Тема 22. Хвороби надниркових залоз: гіпоадренкортицизм і синдром Кушинга. Порушення ендокринної функції підшлункової залози. Цукровий діабет. Хвороби щитоподібних залоз: гіпопаратиреоз, післяродова гіпокальціємія. Хвороби щитоподібної залози: гіпотиреоз, ендемічний зоб, дифузний токсичний зоб. Порушення ендокринної функції тимуса.

Змістовий модуль 8.

Хвороби молодняку. Хвороби птиці та хутрових звірів.

Тема 23. Вивчення хвороб молодняку. Поширення хвороб молодняку. Особливості вікової фізіології молодняку. Імунний захист новонародженого молодняку. Імунодефіцитний стан молодняку. Класифікація хвороб молодняку.

Тема 24. Антенатальна гіпотрофія. Гостра гіпоксія інтра- і неонатального періодів. Неонатальні хвороби із синдромом діареї: казеїно-безоарна хвороба, молозивний токсикоз, диспепсія. Диференціальна діагностика, лікування та профілактика шлунково-кишкових хвороб новонароджених тварин. Омфаліт і омфалофлебіт.

Тема 25. Метаболічні хвороби молодняку: гіпоглікемія, гіпопластична анемія поросят, телят і ягнят; D-гіповітаміноз (рахіт); білом'язова хвороба молодняку; ензоотична атаксія ягнят. Хвороби органів травлення. Періодична тимпанія рубця у телят і ягнят. Безоарна хвороба.

Тема 26. Вивчення хвороб птиці. Вивчення хвороб ембріонів: ембріональна патологія та хвороби, спричинені порушенням режиму інкубації. Особливості імунної реактивності птиці. Хвороби системи дихання: риніт, синусит, ларинготрахеїт, бронхопневмонія, аероцистит (пневмоаероцистит). Хвороби органів травлення: стоматит, запалення і закупорення вола, аліментарний гастрит (кутикуліт), диспепсія молодняку, гастроентерит, клоацит. Хвороби органів яйцеутворення: сальпінгіт і сальпінгоперитоніт (жовтковий перитоніт), недорозвинення яєчника і яйцепроводу, утруднена яйцекладка. Метаболічні хвороби. Хвороби, спричинені порушенням макро- і

мікроелементів. Гіповітамінози А, D, Е, К і групи В. Гіпервітамінози. Сечокислий діатез, аптеріоз і випадання пера, пероз в індиченят та курчат, канібалізм, білом'язова хвороба. Хвороби, спричинені порушенням мікроклімату, гіпо- і гіпертермія. Загальна профілактика неінфекційних хвороб птиці.

Вивчення хвороб хутрових звірів. Біологічні особливості хутрових звірів. Поширення внутрішніх хвороб хутрових звірів. Вивчення респіраторних хвороб, риніт, бронхопневмонія. Хвороби системи травлення: стоматит, гостре розширення шлунка, гастроентерит, інвагінація кишок, копростаз. Гепатодистрофія у хутрових звірів. Хвороби нирок і сечових шляхів: гломерулонефрит, пієлонефрит, уроцистит, уролітіаз. Синдром дизурії. Хвороби нервової системи: самоїдання. Хвороби крові: аліментарна анемія. Хвороби обміну речовин, гіповітамінози А, D, Е, С, К і групи В. Токсикоз вагітних самок. Лактаційне виснаження самок. Хвороби шкірного покриву, січення і випадіння волосся. Профілактика хвороб хутрових звірів.

5.2. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (КУРС ЛЕКЦІЙ)

№	Змістовний модуль, теми лекційних занять і орієнтовний перелік питань
1	2
Змістовий модуль 1. Загальна терапія та профілактика (6 год)	
1.	Тема 1. Загальна терапія. (2 год.). 1. Вступ. Визначення предмету "Внутрішні хвороби тварин". 2. Значення освітнього компонента у формуванні лікаря ветеринарної медицини. Коротка історія розвитку. 3. Принципи терапії. 4. Види терапії.
2.	Тема 2. Загальна терапія. (2 год.) 1. Методи терапії. 2. Фізіотерапія: фототерапія, електротерапія. 3. Інгаляційна терапія. 4. Гідротерапія.
3.	Тема 3. Загальна профілактика внутрішніх хвороб тварин (2 год.). 1. Диспансеризація, її теоретичні основи. 2. Диспансеризація великої рогатої худоби. 3. Диспансеризація коней. 4. Диспансеризація свиней.
Змістовий модуль 2. Хвороби серцево-судинної системи (4 год)	
1.	Тема 1. Хвороби серцево-судинної системи (2 год.). 1. Класифікація хвороб серцево-судинної системи 2. Синдром серцево-судинної недостатності. 3. Хвороби перикарда: перикардит, гідроперикард.

2.	Тема 2. Хвороби міокарда (2 год). 1. Міокардит. 2. Міокардіодистрофія. 3. Розширення серця. 4. Кардіоміопатія. Хвороби ендокарда. 1. Ендокардит. 2. Пороки серця. 3. Хвороби судин.
Змістовий модуль 3. Хвороби дихальної системи (4 год)	
1.	Тема 1. Хвороби переднього відділу дихальних шляхів (2 год.) 1. Риніт. 2. Ларингіт. 3. набряк гортані. 4. Бронхіальна астма. 5. Бронхіт.
2.	Тема 2. Хвороби легень (2 год.) 1. Емфізема легень. 2. Гіперемія і набряк легень. 3. Легенева кровотеча. Пневмонії. 1. Крупозна пневмонія. 2. Катаральна бронхопневмонія. Хвороби плеври. 3. Плеврит. 4. Грудна водянка. 5. Пневмоторакс.
Змістовий модуль 4. Хвороби системи травлення, хвороби печінки та очеревини (8год)	
1.	Тема 1. Хвороби ротової порожнини, глотки і стравоходу (2 год) 1. Стоматит. 2. Фарингіт. 3. Закупорення стравоходу. 4. Розширення стравоходу.
2.	Тема 2. Хвороби передшлунків і сичуга (2 год) . 1. Гіпотонія передшлунків. 2. Парез рубця. 3. Тимпанія рубця. 4. Ацидоз рубця. 5. Алкалоз рубця. 6. Травматичний ретикуліт. 7. Закупорення книжки. 8. Зміщення сичуга.
3.	Тема 3. Хвороби шлунка і кишок (2 год). 1. Гастрит. 2. Ерозивно-виразковий гастрит. 3. Гастроентерит.

	4. Хвороби шлунка і кишечника з синдромом колік 5. Основні симптоми, правила діагностики і принципи лікування хворих тварин із синдромом коліки. 6. Гостре розширення шлунка. 7. Ентералгія.
4.	Тема 1. Хвороби печінки і жовчних шляхів (2 год). 1. Синдроми за хвороб печінки і жовчних шляхів. 2. Гепатит. 3. Гепатодистрофія. 3. Цироз печінки. Хвороби печінки і жовчних шляхів. Хвороби очеревини. 1. Жовчнокам'яна хвороба. 2. Перитоніт. 3. Водянка черевної порожнини.
Змістовий модуль 5. Хвороби нирок і сечовивідних шляхів (4 год)	
1.	Тема 4. Хвороби нирок (2 год). 1. Класифікація та основні синдроми за хвороб сечовидільної системи 2. Нефрит. 3. Пієлонефрит. 4. Абсцес нирок. Хвороби нирок. 1. Нефроз. 2. Нефросклероз. 3. Полікістоз нирок. 4. Гідронефроз.
2.	Тема 6. Хвороби сечовивідних шляхів (2 год). 1. Уроцистит. 2. Нейрогенна дисфункція сечового міхура. 3. Сечокам'яна хвороба. 4. Хронічна гематурія великої рогатої худоби.
Змістовий модуль 6. Хвороби нервової системи, хвороби системи крові, хвороби імунної системи (6 год)	
1.	Тема 1. Захворювання головного і спинного мозку та мозкових оболонок запального і дистрофічного характеру (2 год). 1. Класифікація хвороб центральної нервової системи. 2. Синдроми. 3. Судинні хвороби головного мозку. 4. Теплове перегрівання, сонячний удар. 5. Гіперемія головного мозку 6. Ішемія. 7. Водянка шлуночків мозку. 1. Менінгоенцефаліт. 2. Менінгомієліт. 3. Трансмісивні спонгіформні енцефалопатії.

	Функціональні нервові хвороби 1. Неврози. 2. Епілепсія. 3. Еклампсія. 4. Стрес у тварин.
2.	Тема 2. Хвороби системи крові (2 год). 1. Анемії. Класифікація. 2. Постгеморагічна анемія. 3. Гемолітична анемія. 4. Дисгемопоетична анемія. 5. Кровоплямиста хвороба. 6. Геморагічні діатези. 7. Гемобластози.
3.	Тема 3. Хвороби імунної системи (2 год). 1. Клітинні та гуморальні фактори імунного захисту. 2. Імунний дефіцит. 3. Аутоімунні хвороби. 4. Алергічні хвороби. 5. Методи діагностики та лікування алергічних станів та хвороб. 6. Кормова алергія. 7. Лікарська алергія. 8. Основні напрями профілактики імунної патології.
Змістовий модуль 7. Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин. Хвороби ендокринної системи (10 год)	
1.	Тема 1. Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин (2 год). 1. Класифікація, особливості перебігу та діагностики. 2. Хвороби спричинені порушенням білкового і вуглеводного обміну. 3. Кетоз. 4. Міоглобінурія.
2.	Тема 2. Хвороби, спричинені порушенням обміну макроелементів (2 год). 1. Остеодистрофія аліментарна. 2. Вторинна остеодистрофія корів. 3. Післяродова гіпокальціємія.
3.	Тема 3. Хвороби, спричинені порушенням обміну мікроелементів (2 год). 1. Гіпокобальтоз. 2. Гіпокупроз 3. Недостатність цинку. 4. Недостатність селену. 5. Йодна недостатність Хвороби, спричинені порушенням обміну вітамінів 1. А – гіповітаміноз. 2. D – гіповітаміноз (рахіт). 3. Недостатність токоферолу. 4. Недостатність філохінону. 5. Недостатність вітамінів групи B.
4.	Тема 5. Хвороби ендокринних органів (2 год). 1. Причини і механізми розвитку ендокринних хвороб.

	2. Цукровий діабет. 3. Нецукровий діабет.
5.	Тема 6. Хвороби ендокринних органів (2 год). 1. Хвороби наднирникових залоз. 2. Хвороби прищитоподібної та щитоподібної залоз.
Змістовий модуль 8. Хвороби молодняку. Хвороби птиці та хутрових звірів (8 год)	
1.	Тема 1. Хвороби молодняку (2 год). 1. Особливості вікової фізіології молодняку. 2. Імунний захист новонародженого молодняку. 3. Імунодефіцитний стан молодняку. 4. Класифікація хвороб молодняку.
2.	Тема 2. Хвороби молодняку (2 год). 1. Антенатальна гіпотрофія. 2. Гостра гіпоксія. 3. Казеїно-безоарна хвороба. 4. Молозивний токсикоз. 5. Диспепсія.
3.	Тема 3. Хвороби молодняку (2 год). 1. Гіпоглікемія поросят. 2. Залізодефіцитна анемія молодняку. 3. Гемолітична хвороба новонароджених. 4. Безоарна хвороба молодняку. 5. Ензоотична атаксія ягнят. 6. Періодична тимпанія телят.
4.	Тема 4. Хвороби птиці (2 год). 1. Хвороби емріонів птиці. 2. Хвороби спричинені порушенням обміну речовин. 3. Хвороби органів травлення. 4. Хвороби органів дихання. 5. Хвороби органів яйцеутворення. Хвороби хутрових звірів 1. Хвороби органів дихання. 2. Хвороби органів травлення. 3. Хвороби нирок і сечових шляхів. 4. Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин

5.3. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
МОДУЛЬ 1.		
Змістовий модуль 1. Загальна терапія і профілактика		

1.	Техніка безпеки при дослідженні і лікуванні тварин. Вивчення методів та шляхів введення лікарських препаратів. Види терапії. Методи терапії. Патогенетична терапія. Новокаїнові блокади, техніка, показання до застосування.	2
2.	Фізіотерапія: світло- і електролікування тварин. Неспецифічна стимулювальна терапія. Вітаміно- і ферментотерапія. Фітотерапія.	2
3.	Диспансеризація с./г. тварин. Структура раціону. Режим і гігієна годівлі тварин. Застосування засобів хімічного і мікробіологічного синтезу для профілактики внутрішніх хвороб.	2
	Разом	6
Змістовий модуль 2. Хвороби серцево-судинної системи		
1.	Синдром серцево-судинної недостатності. Хвороби перикарда. Дослідження хворої тварини. Розгляд історії хвороби. Постановка діагнозу. Призначення лікування.	2
2.	Хвороби міокарда: міокардит, міокардіодистрофія, міокардіофіброз. Дослідження хворої тварини. Розгляд історії хвороби. Постановка діагнозу. Призначення лікування. Хвороби ендокарду. Пороки серця. Постановка діагнозу. Призначення лікування.	4
	Разом	6
Змістовий модуль 3. Хвороби дихальної системи		
1.	Хвороби верхніх дихальних шляхів: дослідження тварин у разі кровотечі з носа, риніти, ларингіти, набряку гортані, бронхіти. Призначення лікування. Пневмонії: крупозна, катаральна бронхопневмонія, аспіраційна, ателектатична, мета- і гіпостатична, гнійно-некротична. Дослідження хворої тварини. Постановка діагнозу. Призначення лікування. Розгляд історії хвороби.	2
2.	Альвеолярна та інтерстиціальна емфізема легень. Дослідження хворої тварини. Розгляд історії хвороби. Постановка діагнозу. Призначення лікування. Диференціальна діагностика респіраторних хвороб.	2
3.	Плеврит. Грудна водянка. Дослідження хворої тварини. Розгляд історії хвороби. Постановка діагнозу. Призначення лікування. Профілактика хвороб органів дихання.	2
	Разом	6
Змістовий модуль 4. Хвороби системи травлення. Хвороби печінки та очеревини. Хвороби підшлункової залози,		
1.	Хвороби ротової порожнини та стравоходу: стоматит та закупорення стравоходу. Атонія та гіпотонія передшлунків. Ацидоз і алкалоз рубця. Румініт. Тимпанія рубця. Робота з пацієнтом. Оформлення і розгляд історії хвороби.	2
2.	Травматичний ретикуліт і ретикулоперитоніт. Металоіндикація. Зондування магнітним зондом. Закупорення книжки. Хвороби сичуга. Робота з пацієнтом. Оформлення і розгляд історії хвороби.	2

3.	Хвороби шлунка і кишок. Гастрит. Виразкова хвороба. Гастроентерит. Хвороби шлунка і кишок із синдромом колік. Диференціальна діагностика первинного і вторинного гострого розширення шлунка. Ентералгія. Метеоризм. Розгляд історії хвороби, диференційний діагноз, обґрунтування лікування.	2
4.	Дослідження тварин з патологією печінки. Гепатит, абсцес печінки. Розгляд історії хвороби. Постановка діагнозу. Лікування. Гепатодистрофія. Цироз печінки. Робота з пацієнтом. Диференційна діагностика хвороб печінки. Перитоніт і водянка черевної порожнини. Постановка діагнозу. Лікування.	2
5.	Хвороби підшлункової залози. Панкреатит. Кіста підшлункової залози. Дослідження хворої тварини. Постановка діагнозу. Лікування.	2
	Разом	10
	МОДУЛЬ № 1	28
МОДУЛЬ 2.		
Змістовий модуль 5. (Хвороби нирок і сечовидільних шляхів)		
1.	Хвороби нирок. Нефрит. Пієлонефрит. Абсцес нирок. Постановка діагнозу. Лікування. Розгляд історії хвороби. Нефроз. Нефросклероз. Полікістоз. Гідронефроз. Дослідження хворої тварини. Постановка діагнозу. Лікування.	2
2.	Хвороби сечових шляхів. Уроцистит. Сечокам'яна хвороба. Захворювання нижніх відділів сечовивідних шляхів. Дослідження хворої тварини. Постановка діагнозу. Лікування.	2
	Разом	4
Змістовий модуль 6. Хвороби нервової системи, хвороби системи крові, хвороби імунної системи		
1.	Судинні хвороби головного мозку. Теплове перегрівання, сонячний удар. Гіперемія головного мозку. Дослідження хворої тварини. Лікування. Менінгоцефаліт. Менінгомієліт. Дослідження хворої тварини. Лікування. Неврози. Епілепсія. Еклампсія. Стрес у тварин. Дослідження хворої тварини. Лікування.	2
2.	Анемії. Постгеморагічна. Гемолітична. Дисгемопоетична. Робота з пацієнтом. Діагностика. Лікування. Геморагічні діатези. Гемобластози. Робота з пацієнтом. Діагностика. Лікування.	2
3.	Аутоімунні хвороби. Алергічні хвороби. Робота з пацієнтом. Діагностика. Лікування. Кормова алергія. Лікарська алергія. Методи діагностики та лікування алергічних станів. Робота з пацієнтом.	2
	Разом	6
Змістовий модуль 7. Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин. Хвороби ендокринної системи.		

1.	Хвороби, спричинені порушенням білкового і вуглеводного обміну: кетоз, міоглобінурія, ожиріння та аліментарна дистрофія. Робота з пацієнтом.	2
2.	Дослідження тварин у разі виявлення хвороб, спричинених порушенням обміну макроелементів. Остеодистрофія. Пасовищна тетанія. Післяродова гіпофосфатемія. Робота з пацієнтом.	2
3.	Проведення діагностування у тварин хвороб, спричинених порушенням обміну мікроелементів. Недостатність кобальту, купруму, цинку, селену. Розгляд гіпо- і гіпервітамінозів тварин. А- і D – гіповітамінози. Недостатність токоферолу, аскорбінової кислоти та вітамінів К, групи В. Гіпервітамінози А і D.	2
4.	Цукровий діабет. Гіпоадренкортицизм. Синдром Кушинга. Дослідження хворої тварини. Постановка діагнозу. Лікування.	4
5.	Гіпаратиреоз. Гіпотиреоз. Ендемічний зоб. Дослідження хворої тварини. Постановка діагнозу. Лікування.	2
	Разом	12
Змістовий модуль 8.		
Хвороби молодняку. Хвороби птиці та хутрових звірів.		
1.	Дослідження хворого молодняку. Імунодефіцитний стан новонародженого молодняку та застосування лабораторних методів його діагностування. Антенатальна гіпотрофія молодняку.	2
2.	Діагностування симптомів хвороб молодняка: казеїно-безоарна хвороба, молозивний токсикоз. Аліментарна і токсична диспепсія. Диференціальна діагностика рота- і коронавірусних ентеритів, колибактеріозу та анаеробної ентеротоксемії. Лікування і профілактика шлунково-кишкових хвороб новонародженого молодняку.	2
3	Гіпоглікемія і аліментарно-дефіцитна анемія молодняку. Диференціальна діагностика анемії і гемолітичної хвороби поросят. Розроблення заходів щодо профілактики хвороб поросят. Безоарна хвороба молодняку. Ензоотична атаксія ягнят. Періодична тимпанія телят. Розроблення заходів щодо профілактики хвороб.	4
4.	Хвороби ембріонів птиці. Розгляд метаболічних хвороб птиці. Групова неспецифічна профілактика хвороб птиці. Вивчення біологічних особливостей хутрових звірів. Діагностика і профілактика хвороб печінки, нирок, і сечових шляхів у хутрових звірів.	2
	Разом	10
	МОДУЛЬ № 2	32
	Всього за освітній компонент	60

5.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Питання (тема)	Кількість годин
---	----------------	-----------------

з/п		денна форма
1.	Зовнішні та ентеральні методи застосування лікарських речовин. Парентеральні методи введення ліків. Терапія специфічними препаратами.	4
2.	Дієтотерапія. Апітерапія. Гідро- і термотерапія. Лазеротерапія. Аероіонотерапія. Механотерапія. Нетрадиційна терапія: гомеопатія і антигомотоксична терапія.	4
3.	Рефлексотерапія. Лізато-, органо- і тканинна терапія. Симптоматична терапія. Види теплових процедур. Замінна терапія. Гемотрансфузія. Гормонотерапія.	4
4.	Загальна профілактика внутрішніх хвороб тварин. Аналіз утримання та годівлі тварин. Диспансеризація тварин.	4
	Разом	16
Змістовий модуль 2. Хвороби серцево-судинної системи		
1.	Гідроперикард. Розширення серця. Інфаркт міокарда.	4
2.	Пороки серця. Хвороби судин: артеріосклероз, тромбоз судин.	2
3.	Гіпертензія, її причини і діагностика. ЄКГ.	4
	Разом	10
Змістовий модуль 3. Хвороби системи дихання		
1.	Гайморит і фронтит. Ларингіт. набряк гортані. Трахеїт.	4
2.	Хвороби легень. Гіперемія і набряк легень. Легенева кровотеча.	4
3.	Грудна водянка (гідроторакс).	4
4.	Пневмоторакс легень. Інтерстиціальна емфізема легень.	2
	Разом	14
Змістовий модуль 4. Хвороби системи травлення. Хвороби печінки і жовчних шляхів. Хвороби підшлункової залози.		
1.	Параліч глотки. Запалення, параліч, звуження, розширення і спазми стравоходу. Хвороби стравоходу у дрібних тварин.	6
2.	Парез і паракератоз рубця.	4
3.	Хвороби сичуга. Абомазит.	4
4.	Обтурація кишечника. Механічна непрохідність: прекручування і заворот кишок, защемлення, інвагінація і зміщення кишок. Тромбоемболія брижових артерій.	4
5.	Синдроми за хвороб печінки і жовчних ходів. Амілоїдоз печінки. Холангіт. Холелітіаз.	4
6.	Перитоніт. Асцит.	4
7.	Пухлини підшлункової залози. Атрофія підшлункової залози.	4
	Разом	30
	Модуль 1	70
Змістовий модуль 5. Хвороби нирок і сечовидільних шляхів.		
4.	Післяпологова гемоглобінурія корів. Пароксизмальна	6

	гемоглобінурія.	
5.	Гостра і хронічна ниркова недостатність.	6
6.	Хворобм сечових шляхів: нейрогенна дисфункція, сечового міхура, ЗНВСШ.	4
	Разом	16
Змістовий модуль 6. Хвороби нервової системи, хвороби ситеми крові, хвороби імунної системи.		
1.	Функціональні нервові хвороби. Основні синдроми при хворобах нервової системи.	4
2.	Гіперемія та ішемія головного мозку. Водянка шлуночків мозку.	4
3.	Трансмісивні спонгіформні енцефалопатії.	2
4.	Післяпологова гемоглобінурія корів. Пароксизмальна гемоглобінурія.	4
5.	Гемофілія. Тромбоцитопенія. Анемії, спричинені порушенням синтезу ДНК і РНК (мегалобластні).	2
6.	Клітинні і гуморальні фактори імунного захисту.	2
7.	Проліферативні хвороби імунної системи та надмірно активний імунний стан.	4
	Разом	22
Змістовий модуль 7. Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин. Хвороби ендокринної системи.		
1.	Адіпозітас. Аліментарна дистрофія. Кетоз овець.	2
2.	Пасовищна тетанія, вторинна остеодистрофія бичків.	2
3.	Недостатність марганцю, недостатність і надлишок фтору.	2
4.	Недостатність токоферолу, філохінону, рибофлавіну, піридоксину і ціанкобаламіну. Надлишок селену, стронцію, бору, нікелю та молібдену.	2
5.	Основні синдроми, що виникають при патології підшлункової залози. Кіста і пухлини, некроз і атрофія панкреас.	2
6.	Порушення функцій гіпоталамуса і гіпофіза (нецукровий діабет, гіпофізарний нанізм, гігантизм, аденома гіпофіза).	2
	Разом	12
Змістовий модуль 8. Хвороби молодняку. Хвороби хутрових звірів і птиці.		
1.	Особливості вікової фізіології молодняку. Гостра гіпоксія. Антенатальна гіпотрофія.	2
2.	Періодична тимпанія телят. Ензоотична атаксія ягнят. Гастроентерит молодняку.	2
3.	Диференціальна діагностика неінфекційних та інфекційних гастроентеритів у поросят-сисунів і відлучених від свиноматок.	2
4.	Хвороби ембріонів птиці. А- і D- гіповітамінози птиці. Сечокислий діатез і канібалізм птиці. Аптеріоз і алопеція. Хвороби органів дихання і травлення у птиці.	2
5.	Хвороби органів дихання, і травлення у хутрових звірів: стоматит, гостре розширення шлунка, гастроентерит, копростаз та інвагінація кишечника у хутрових звірів. Метаболічні хвороби хутрових звірів.	2

	Разом	10
	Модуль 2	60
	Разом	130

5.5 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є формою індивідуально-консультативної роботи викладача зі здобувачами вищої освіти, яка здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи.

Орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань для самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

1. Міокардіодистрофія.
2. Міокардит.
3. Бронхіт.
4. Катаральна бронхопневмонія.
5. Стоматит.
6. Фарингіт.
7. Атонія передшлунків.
8. Тимпанія рубця.
9. Ацидоз рубця.
10. Алкалоз рубця.
11. Травматичний ретикуліт.
12. Закупорення книжки.
13. Гастрит.
14. Виразкова хвороба.
15. Гастроентерит.
16. Гастроентероколіт.
17. Розширення шлунка.
18. Метеоризм кишечника.
19. Катаральна ентералгія.
20. Хімостаз.
21. Копростаз.
22. Гепатит.
23. Гепатодистрофія.
24. Холелітіаз.
25. Асцит.
26. Гломерулонефрит.
27. Пієлонефрит.
28. Нефроз.
29. Уроцистит.
30. Уролітіаз.
31. Залізодефіцитна анемія молодняка.
32. Кетоз корів (овець).
33. Остеодистрофія аліментарна.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладання освітнього компонента здійснюється у формі читання лекцій, проведення лабораторних занять. Передбачається участь здобувачів у теоретичних конференціях, виступах з доповідями. Важливим елементом навчання є самостійна робота та виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

Основними методами досягнення навчальних цілей є:

- проведення оглядових та проблемних лекцій. Вивчення лекційного матеріалу дасть змогу здобувачам придбати теоретичні знання з дисципліни Внутрішні хвороби тварин;

- участі в лабораторних заняттях. Вирішення практичних завдань формує вміння і навички прикладного застосування теоретичних знань та передбачає рішення задач, розгляд ситуацій з внутрішніх незаразних хвороб тварин. Під час консультацій здобувачі отримують відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та пояснення певних теоретичних положень дисципліни; виконання самостійної роботи.

Вивчення курсу передбачає самостійне опрацювання здобувачами комплексу основної і додаткової наукової літератури, періодичних видань, інформаційних ресурсів.

Під час проведення лекційних і лабораторних занять з освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» застосовують словесні, інноваційні, наочні та практичні методи навчання.

Найбільш часто на лекціях використовується пояснювально-інформативний метод з елементами проблемного підходу. Лекційний курс ведеться з використання мультимедійної техніки, що дозволяє демонструвати основні таблиці, фотографії, схеми, що розкривають зміст конкретної теми.

Проведення лабораторних занять передбачає використання всієї системи прийомів, які дозволяють розвивати набувати практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, устаткуванням, вимірювальною апаратурою, обчислювальною технікою, оволодівати методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі. При проведенні лабораторних занять з освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» застосовують словесні (бесіда, пояснення, розповідь, дискусія), інноваційні (мозковий штурм, робота в групах, метод презентації), наочні (ілюстрація, демонстрація). Відповідність програмних результатів та методів навчання зазначено у табл. 1.

Таблиця 1.

Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
ПРН 1. Відтворювати термінологію з компонентів освітньої програми.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). Наочні: демонстрація, ілюстрація,

	спостереження. Практичні: лабораторний метод. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
ПРН 2. Демонструвати розуміння особливостей діяльності лікаря ветеринарної медицини та функціонування галузевих виробничих структур в сучасних умовах господарювання.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). Практичні: лабораторний метод. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші).
ПРН 5. Упорядковувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних, профілактичних заходів та підприємницьких стратегій.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. Практичні: лабораторний метод. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші). Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
ПРН 6. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, передбачати вплив отриманих результатів на виробничі і технологічні процеси, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. Практичні: лабораторний метод. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання

	проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші). 5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
ПРН 7. Встановлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. Практичні: лабораторний метод. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші). Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
ПРН 8. Проводити моніторинг щодо динаміки розвитку біологічних процесів в популяціях тварин, поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. Практичні: лабораторний метод. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші). Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.

	ситуацій), діалогове навчання.
ПРН 10. Готувати облікову звітність під час планування, організації та здійснення фахової діяльності.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). Наочні: демонстрація, Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
ПРН 11. Створювати в колективах атмосферу для обговорення нагальних питань з урахуванням професійної етики, позитивної соціальної та емоційної поведінки, поваги до етичних принципів та стандартів. .	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. Практичні: лабораторний метод. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші). Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
ПРН 13. Рекомендувати до застосування карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології, фармацевтичні препарати різного спектру та механізму дії.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші).

	5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
ПРН 14. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі, профілактики заразних і незаразних хвороб та лікування тварин, виробничих і технологічних процесах, запроваджених у підприємствах	1. Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші).

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань здобувачів з освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» здійснюється у формі поточного, модульного (рубіжного) та підсумкового контролів, які передбачені «Положенням про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ №106-заг від 30 квітня 2025р.

Якість засвоєння змісту освітнього компоненту (незалежно від форми контролю) в Університеті оцінюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу (чотирибальну – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» чи вербальну – «зараховано», «незараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання наведена в таблиці 3.

Реалізація основних завдань оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в Університеті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю.

Поточний контроль - це оцінка роботи здобувачів вищої освіти за всіма видами аудиторних занять (лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття) та самостійної роботи, яка відображає навчальні досягнення здобувачів в освоєнні програмного матеріалу освітнього компонента. Форму проведення поточного контролю під час навчальних занять визначає викладач.

Модульний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в кінці кожного навчального модуля (змістовного). Основні завдання модульного контролю полягають у підвищенні мотивації здобувачів вищої освіти до опанування навчального матеріалу, активізації спільної систематичної роботи викладачів і здобувачів вищої освіти упродовж семестру, а також в удосконаленні рівня організації освітнього процесу в Університеті.

Змістовний модуль (модуль) - запланована сукупність тем, що реалізується відповідними формами навчального процесу та підлягає модульному контролю. Модульний контроль проводиться за розкладом аудиторних занять у формі за рішенням кафедри. До модульного контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали індивідуальний навчальний план, тобто передбачені в конкретному змістовому модулі всі види навчальної роботи. Бал за модуль розраховується з урахуванням балів за поточний контроль і модульну контрольну роботу. Оцінювання поточного та модульного контрольів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS (табл.2).

Здобувач вищої освіти, який не брав участь у виконанні всіх видів робіт, передбачених робочою програмою або не склав модульний контроль, має право на його відпрацювання, відповідно до графіку відпрацювань, затвердженого кафедрою внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики.

З метою підвищення мотивації до систематичної активної роботи протягом усього періоду навчання за відповідним освітнім рівнем вищої освіти, переорієнтацію їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок; систематизації знань та активне їх засвоєння упродовж навчального року; подолання елементів суб'єктивізму під час оцінювання знань в Університеті передбачена **накопичувальна система оцінювання знань здобувачів вищої освіти**.

За накопичувальною системою підсумкова оцінка в балах з освітнього компонента розраховується як сума балів отриманих здобувачем вищої освіти за змістові модулі, відвідування на заняттях та за додаткові види робіт з компоненту (активна участь в роботі наукового гуртка кафедри, підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.і., доповідь на науковій студентській конференції, призове місце в олімпіаді, підготовка наукової

публікації, виконання індивідуального завдання, участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри тощо) (табл. 4.).

Кількість балів, що може отримати здобувач вищої освіти за змістовий модуль, може бути різною і встановлюватися для кожного змістового модуля (в залежності від значимості змістового модуля) з урахуванням того, що підсумкова оцінка не може перевищувати 90 балів. Розрахунок балів за поточний контроль та заохочувальні види робіт визначаються кафедрою та робочою програмою.

Таблиця 3

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90 - 100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64 - 73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє			

			навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумковий контроль – інтегроване оцінювання результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах за національною шкалою і шкалою ЄКТС, яке включає семестровий контроль та атестацію здобувача.

Таблиця 4

Оцінювання освітнього компонента

Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)	Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього – 0-5)
Модуль 1	0-10% пропусків – 5 балів	доповідь на науковій студентській конференції
Модуль 2	10%-20% пропусків – 4 бали	активна участь в роботі наукового гуртка кафедри
Модуль 3	20%-40% пропусків – 3 бали	підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.п.
Модуль 4	40%-60% пропусків – 2 бали	призове місце в олімпіаді
	60%-80% пропусків – 1 бал	підготовка наукової публікації
	більше 80% пропусків – 0 балів	виконання індивідуального завдання участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу освітнього компонента становить 100 балів (табл.5):

- модульний контроль – до 90 балів,
- бал за відвідування занять – до 5 балів,
- бал за додаткові види робіт з вивчення освітнього компонента до 5 балів.

Відповідно до «Положення про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ №106-заг від 30 квітня 2025р. здобувач вищої освіти має право на автоматичне зарахування

відповідних балів за освітній компонент, підвищити оцінку з освітнього компонента, право на перескладання підсумкового контролю з освітнього компонента.

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, деканом факультету/директором інституту створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

Таблиця 5

Оцінювання освітнього компонента (від 0 до 100 балів)

Поточне оцінювання та самостійна робота											Сума			
Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)						Бал за відвідуван ня (всього 0-5)		Бал заохочува льний (всього - 5)						
Змістовний модуль 1 Поточний контроль- 45					Змістовний модуль 2 Поточний контроль- 30					0-5	0-5	100		
T1		T2		T3		T4			T5					
15		15		15		15			15					
Модульний контроль - 45					Модульний контроль - 60									
Змістовний модуль 3 Поточний контроль- 30					Змістовний модуль 4 Поточний контроль- 45									
T6		T7			T8	T9	T10		T11				T12	
15		15			9	9	9		9				9	
Модульний контроль - 60					Модульний контроль - 45									
Змістовний модуль 5 Поточний контроль- 45					Змістовний модуль 6 Поточний контроль- 45									
T13		T14			T15		T16		T17					
15		15			15		15		15					
Модульний контроль - 60					Модульний контроль - 45									
Змістовний модуль 7 Поточний контроль- 45					Змістовний модуль 8 Поточний контроль- 40									
T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25		T26					
9	9	9	9	9	10		10		10				10	
Модульний контроль - 45					Модульний контроль - 50									
Бзм =(3М1+3М2+3М3+3М4+3М5+3М6+3М7+3М8) : 8														

* T1,T2,T3.....- теми занять

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Дубін Р. А., Тодоров М. І., Улизько С. І., Анфьорова М. В. Методичні рекомендації з навчальної практики з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин» для здобувачів вищої освіти освітньої програми «Ветеринарна медицина» за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» та «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза за спеціальністю 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза – Одеса, ОДАУ, 2022. 32с.

2. Дубін Р. А., Тодоров М. І., Улизько С. І., Анфьорова М. В. Робочий зошит для виконання лабораторних робіт з внутрішніх хвороб тварин розроблено для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» та 211 «Ветеринарна медицина» Одеса, ОДАУ, 2022. 56с.
3. Улизько С.І. , Дубін Р.А. Методичні рекомендації до самостійної роботи з освітнього компоненту «Внутрішні хвороби тварин» для ЗВО спеціальності 211«Ветеринарна медицина» «Проблемні ситуації для підготовки лікаря ветеринарної медицини з внутрішніх хвороб тварин. Одеса: ОДАУ, 2024. 34с.
4. Улизько С.І. , Дубін Р.А. Синдроми найбільш поширених внутрішніх хвороб тварин для здобувачів вищої освіти напряму підготовки 8.110101 «Ветеринарна медицина» Одеса, ОДАУ, 2025. 32с.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Внутрішні незаразні хвороби тварин: підручник. М. І. Цвіліховський та ін.; за заг. ред. М.І. Цвіліховського. 3-є вид. Київ: Аграрна освіта, 2014. 614 с.
2. Внутрішні хвороби тварин: практикум. М. І. Цвіліховський та ін.; за заг. ред. М. І. Цвіліховського. Київ: ЦП КОМПРИНТ, 2016. 224 с.
3. Внутрішні хвороби тварин. В. І. Левченко та ін.; за заг. ред. В.І. Левченка. Біла Церква, 2012. Ч.1. 528 с.
4. Внутрішні хвороби твари. В. І. Левченко та ін.; за заг. ред. В.І. Левченка. Біла Церква, 2015. Ч.2. 610 с.

Допоміжна

1. Дробот М.В., Цвіліховський М.І. Терапія телят за неспецифічної бронхопневмонії та її профілактика з використанням біогенних елементів і ехінацеї пурпурової. Монографія. Житомир: 2022. 121 с.
2. Шарандак П. В. Функціональний стан печінки й нирок у вівцематок. Монографія: Житомир: ПП «Євро-Волинь», 2022, 180 с.
3. Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх і екзотичних тварин. М. І. Цвіліховський та ін. Навчальний посібник. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 438 с.
4. Голопура С.І. Порушення метаболізму і колострального імунітету у великої рогатої худоби та їх корекція. Монографія. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2021. 408 с.
5. Грушанська Н.Г., Цвіліховський М.І., Долецький С.П. Діагностика порушень обміну мінеральних речовин у корів: Монографія. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 192 с.
6. Preventive veterinary technologies of internal diseases of ruminants / М. І. Цвіліховський та ін. Моногорафія. Київ: 2020. 326 с.
13. М. Тодоров, Р. Дубін, Л. Франчук-Крива, В. Кушнір (2023) Реабілітаційно-лікувальні заходи ослаблених поросят з ознаками анемії за

відлучення *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2023. Вип.108. С. 80-85. DOI:10.37000/abbsl.2023.106.07.

14. Р. Дубін, В. Скороход, Т. Кириленко (2023) Частота виникнення піотравматичного дерматиту собак в умовах ветеринарної клініки «Ексвет» м.Одеса *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2023. Вип.108. С. 120-125.

15. М. Франчук, В. Кушнір, М. Тодоров (2023) Фармако-терапевтична ефективність препаратів arnica-injel та zeel в комплексній терапії котів, хворих на ендокардит *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2023. Вип.108. С. 153-157.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. https://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv.html веб-сайт. URL: (дата звернення: 30.07.2025).

2. Чим тварини відрізняються від рослин? веб-сайт. URL: <http://zoolife.rv.ua> (дата звернення: 30.07.2025).

2. Ветеринарна бібліотека: навчальна і довідкова. веб-сайт. URL: <https://studfiles.net> (дата звернення: 31.08.2024)

3. Хвороби печінки і жовчного міхура. веб-сайт. URL: <http://tvarunu.com.ua/tsikave/130/144/> (дата звернення: 31.08.2024).

4. Про домашніх тварин. веб-сайт. URL: <http://ukranimals.ua> (дата звернення: 30.07.2025).